

HAVNEGADE & ISLANDS PLADS

Beretning for arkæologiske undersøgelser i forbindelse med Broer over Inderhavnen

Nyhavns Hoved samt området Nord for Bodenhoffs Plads på Christianshavn

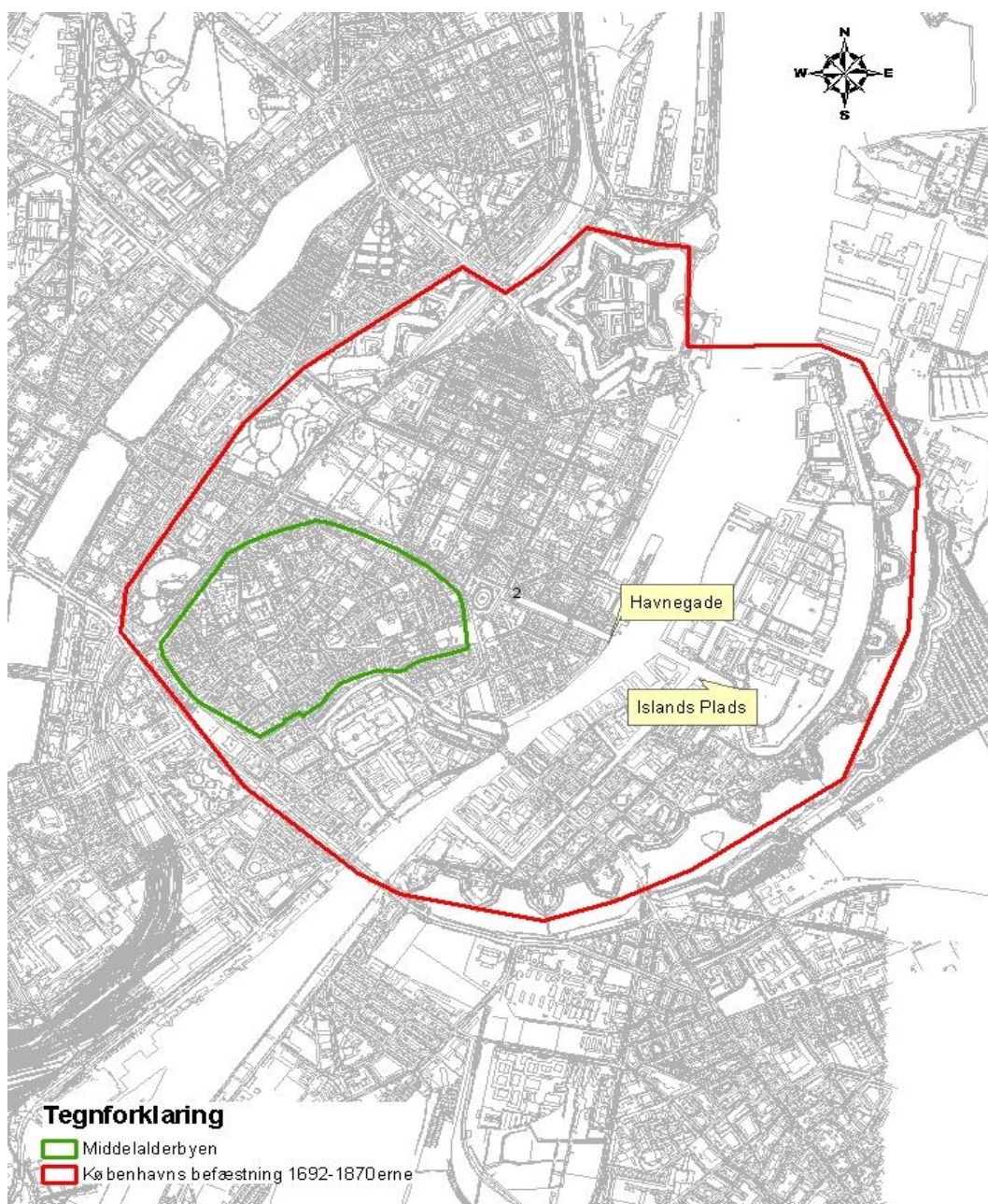
KBM 3913

Af mag.art. Andreas Bonde Hansen

Københavns Amt, Sokkelund Herred, Holmen og Vor Frelser sogne.

Københavns Museum

Vesterbrogade 59

1620 København V

Telefon: +45 33 21 07 72

Fax: +45 33 25 07 72

E-mail: sekr@bymuseum.dk

www.copenhagen.dk

© Københavns Museum 2012

Indhold

Abstrakt.....	4
Abstract.....	4
1. Indledning.....	5
2. Administrative Data	5
2.1 Øvrige data.....	5
3. Områdernes topografi og kulturhistoriske baggrund - Indledning.....	6
3.1 Havnegade	6
3.2 Islands Plads.....	8
4 Formål	9
5 Kulturhistorisk potentiale.....	9
6 Tidligere undersøgelser	10
6.1 Havnegade	10
6.2 Islands Plads.....	10
7 De Arkæologiske Undersøgelser og deres Metode	10
7.1 Islands Plads.....	10
7.2 Havnegade	13
7.3 Øvrige tilsyn	16
8 resultater	16
9 Fremtidigt arbejde	16
10 Litteratur & Bilag.....	16
10.1 Litteratur	16
10.2 Fotoliste	17

Abstrakt

I forbindelse med anlæggelsen af et broanlæg fra Havnegades nordligste hjørne og over Inderhavnen til Christianshavn, besluttede Københavns Museum at foretage arkæologiske undersøgelser. Undersøgelserne blev udført i sommeren 2012. To lokaliteter blev under søgt: Havnegade ved Nyhavns Hoved og Islands Plads på Christianshavn. På Havnegade fandtes der bolværk og andre trækonstruktioner – sandsynligvis fra Nyhavns Hoveds anlæggelse i 1670erne. På Islands Plads fandtes fundament og bolværk – sandsynligvis fra områdets erhvervsmæssige brug i slutningen af 1700-tallet. Alt i alt frembragte de to undersøgte lokaliteter ny viden om Københavns Havns historiske udvikling. Dette på trods af, at undersøgelserne var hæmmede af stærk forurening og indtrængende vand på lokaliteterne.

Abstract

Due to the establishment of a bridge from the northernmost tip of Havnegade and across the central port of Copenhagen (Inderhavnen) to Christianshavn, Museum of Copenhagen decided to conduct archaeological supervision on the construction work. The supervision was conducted in the summer of 2012. Two sites were archaeologically supervised: Havngade by Nyhavns Hoved and Islands Plads at Christianshavn. The site at Havnegade contained bulwerk and other timber structures most likely dating from the period of the establishment of Nyhavns Hoved in 1670s. The site at Islands Plads showed bulwerk and foundation most likely related to the commercial activities on the estate in late 18th century. Though the archaeological work faced challenges of incoming water masses and heavily toxic environment on site, the supervision resulted in new knowledge on the historical development of the Copenhagen port.

1. Indledning

Den 9. august 2009 modtog Københavns Museum henvendelse fra Københavns Kommune, om planlægningen af Broer over Inderhavnen – et broanlæg planlagt til at strække sig fra Christianshavn til Havnegade ved Nyhavns hoved.

Da flere af de berørte områder er af stor betydning for Københavns Havns historiske udvikling, blev det besluttet, at føre arkæologisk tilsyn med gravearbejde – primært i Havnegade. I sommeren 2012 blev det af entreprenøren ligeledes oplyst, at kulturhistoriske levn på Islands Plads (Christianshavn) ville blive ødelagt som følge af anlægsarbejdet. Derfor blev der også her ført et arkæologisk tilsyn.

Ved tilsynet blev registreret strukturer og anlæg på henholdsvis Havnegade og Islands Plads, der viste sig at give indblik i udbyggelsen af Københavns Havns, i perioden ca. 1670-1800.

2. Administrative Data

KBM Nr.: 3913.

Amt: København.

Herred: Sokkelund.

Sogn: Holmen/ Vor Frelser.

Bygherrer: Københavns Kommune.

Kontaktpersoner: Leif Wintcentz Müller (Københavns Kommune), Steen Blaabjerg (Pihl AS), Niels Grumløse (Københavns Museum).

Hovedentreprise: Pihl AS.

Daglig ansvarlig, Københavns Museum: Andreas Bonde Hansen.

Øvrige medvirkende fra Københavns Museum: Zenon Topcagic, Claus Roden Olsen, Hoda El-Sharnouby, Jacob Mosekilde.

Københavns Kommune bekostede undersøgelsen, ved bygherrerdækket budget.

2.1 Øvrige data

Anlægsarbejdet til Bro over Inderhavnen blev endeligt vedtaget den 23. marts 2011. Derefter blev et budget lavet, som blev endeligt godkendt af Kulturarvsstyrelsen (Det nuværende Kulturstyrelsen) ved Thomas Roland, den 27. maj 2011. De arkæologiske undersøgelser startede 16. juni 2012 og sluttede 17. september 2012.

Området er offentligt kommunalt ejet.

Udgravningerne blev primært foretaget med maskiner af varierende størrelse – dog alle under 30 tons. Maskinerne var stillet til rådighed af entreprenøren.

Da de undersøgte områder var genstand for stærk forurening samt indtrængende vandmasser, blev der ikke indsamlet genstande, ligesom erkendelsen af adskilte anlæg ikke var mulig. Der vil i denne beretning derfor ikke forefindes anlægs- samt genstandslister.

Vejret var forventeligt af årstiden: 15-25 grader. I første uge af tilsynet godt, men derefter temmelig ustadigt.

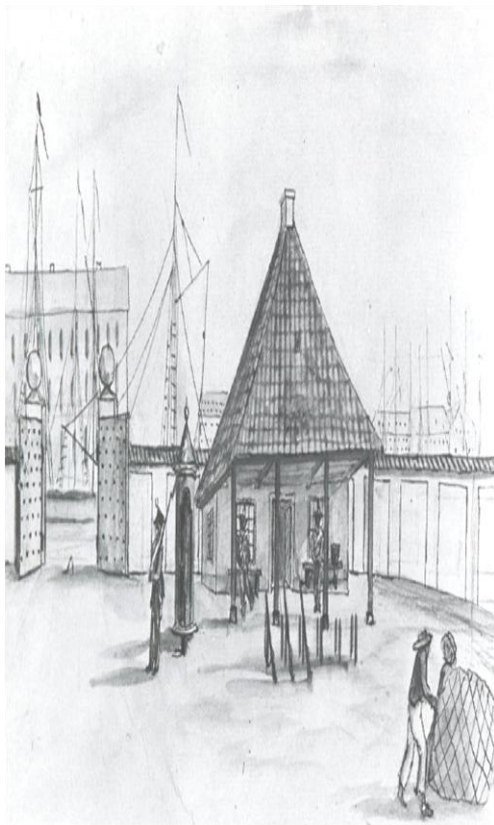
3. Områdernes topografi og kulturhistoriske baggrund - Indledning

I forbindelse med anlæggelsen af Broer over Inderhavnen ville flere områder af det ældre Købehavns Havn blive berørt. Dette gjald både på Sjællands-siden og Amager-siden. Havnen har lige fra Københavns grundlæggelse været byens nerve og center. De dele der i forbindelse med dette projekt blev berørt, var historiske udvidelser af byen: dels de militære værfter på det såkaldte Gammelholm (området øst for Kongens Nytorv og Nord for Knippels Bro) samt byudvidelsen Nyhavn, og dels området Nord for Bodenhoffs Plads på Christianshavn.

Da de oprindelige kystlinjer ved de undersøgte områder går væsentligt længere inde i landet, er der tale om, at begge områders grund, er skabt ved opfyld og pilotering.

3.1 Havnegade

Det nuværende Havnegade er en del af de store udvidelser af Københavns Havn, som blev anlagt op gennem 15- og 1600-tallet. Bro over Inderhavnen berører nærmere præcist det område som kaldes Nyhavns Hoved – anlagt i 1670erne – hvorpå der fandtes vagthus, kendt som Frossenborg anlagt 1757, og indgang til orlogsværftet på Gammelholm (Linvald 1987: 48f.; Zachariae 1916: 280ff.). Gammelholm var en videreførsel af Kong Hans' (grundlægger af den danske flåde og konge 1481-1513) flådeværft i København. Området tjente flåden langt op i 1800-tallet (Roland 2005: 84). Orlogsværftets del nærmest Nyhavns Hoved, indeholdt mastegrav og masteshus, samt 'Smaløen' som forbandt det nordlige og sydlige Gammelholm (se kort side 8).

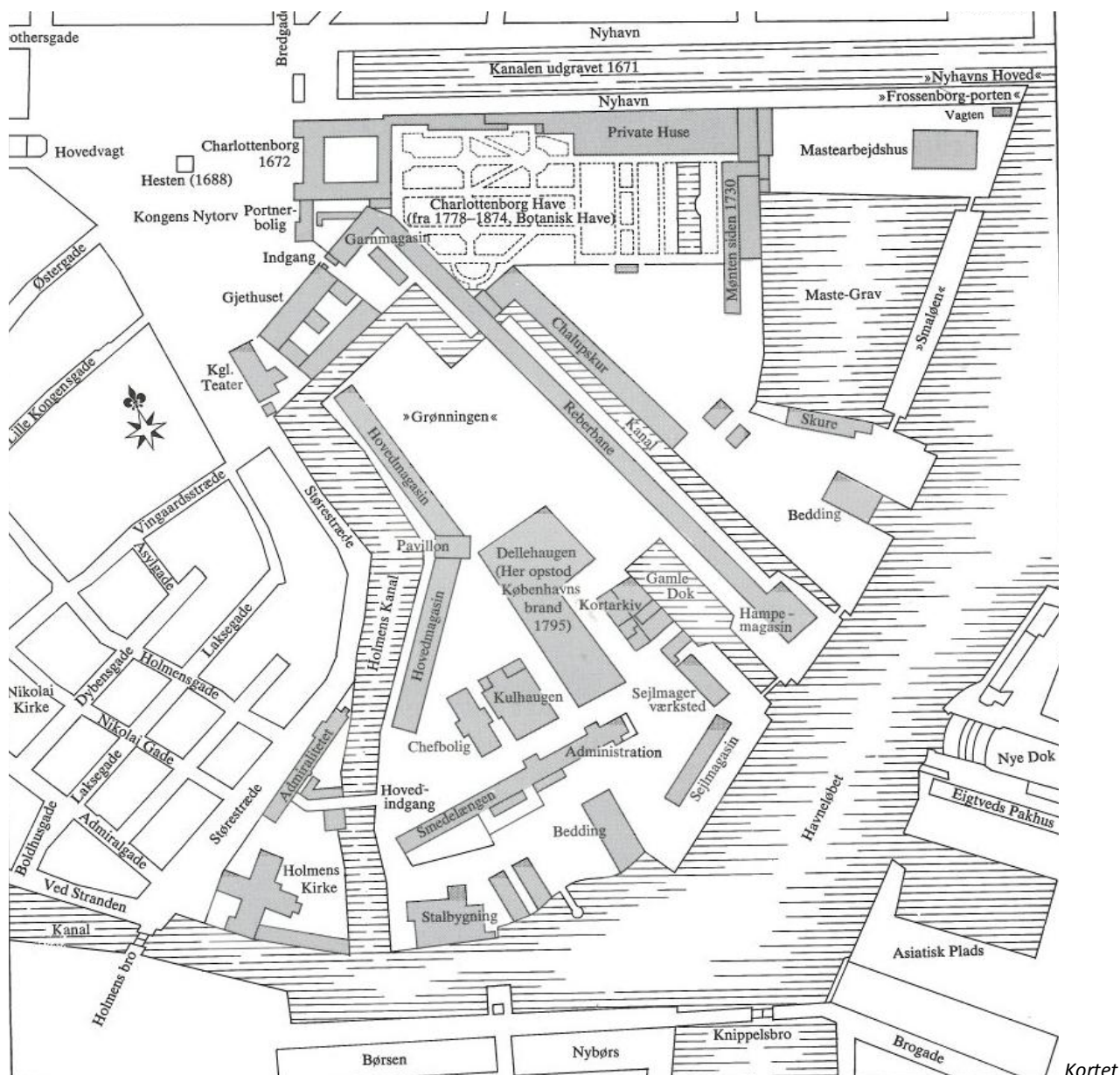
Billedet viser indgangen til Nyhavns Hoved ved Frossenborg. Frossenborg (huset på billedet) tjente som hus for vagterne der bevogtede indgangen mellem Nyhavn og orlogsværftet på Gammelholm (Zachariae 1916: 280).

Den oprindelige kystlinje lå indtil slutningen af 1500-tallet ved det nuværende Vingårdstræde og Heibergsgade. Dette ændredes da man udvidede flådens område, ved at binde holmene sammen, indføre kanalsystemer og opføre værft på det område der vi i dag kender som Bremerholm og Gammelholm – d.v.s. området fra Havnegade og Nord og Vest-over til kongens Nytorv og Gammel strand (Lindvald 1987: 26ff.).

Bag Nyhavns Hoved fandtes fra 1770 Charlottenborg Have, der frem til 1874 tjente som Botanisk Have (Lindvald 1987: 56).

Havnegadekvarteret fik sit nuværende udseende i 1870'erne da man nedlagde de gamle værftsgrunde og lavede kaj – bl.a. til emigrantbåde – og da området fra 1965 blev hjemsted for Flyvebådene til Malmö og man udvidede med betonmole (Lindvald 1987: 166).

Beslutningen om arkæologisk tilsyn med Havnegade beror på, at gravearbejdet potentielt ødelægger anlæg der afspejler disse dele af Københavns Havns vigtigste udvikling.

viser Gammelholm – med Nyhavns Hoved og 'Frossenborg' (øverst til højre) omkring 1800, som ligger i det nuværende Havnegade. Kort af Arne Bak 1985 (Lindvad 1987: 42).

3.2 Islands Plads

Islands Plads ligger på det nordligste Christianshavn – lige nord for Bodenhoffs Plads.

Christianshavn blev delvist anlagt på det såkaldte Refshalegrunden (Schiellerup 2005: 79). På det nordlige Christianshavn ligger den oprindelige kystlinje ved det nuværende Strandgade, men det meste af Christianshavn er dog anlagt på pilotering og opfyld.

I 1618 blev Christianshavn grundlagt af Christian IV. Hans hensigt med Christianshavn var flerstrengt. Dels skulle byen fungere som forsvar mod angreb fra søsiden, dels var der reelt tale om en udvidelse af havnen og byen (Olesen 2012: 8).

I 1680'erne byggedes volde og bastioner i store træk som planlagt, dog åbnedes der for muligheder for, at bydelen siden kunne inddrage større arealer til handelspladser og industriområder nord og syd langs stranden (Olesen 2012: 8).

København 1530

© Lars Møller Nielsen 33 32 90 85

København ca. 1670

© Lars Møller Nielsen 33 32 90 85

Området omkring Islands Plads er den del af Christianshavn, som blev udlagt, da de militære områder på Gammelholm, blev flåden for trange i midten af

1700-tallet.

Oplysningerne om anlæggelsen af Islands Plads er sparsomme. Den nordlige del af Bodenhoffs Plads – som Islands Plads må have hørt til – er en del af et større opfyldsområde, hvor der i 1770'erne blev anlagt skabsværft af datidens store erhvervsmand Andreas Bodenhoff (1723-94). Senere har området tilhørt forskellige andre erhvervsmænd såvel som admiralitetet. Islands Plads fik dog først sin nuværende udformning i årene op til 1885 (Smidt 1989: 342 ff.).

4 Formål

Tilsynet havde til formål, at registrere og udrede de ved gravearbejdet blotlagte dele af havnens historiske konstruktioner.

Da arkæologiske undersøgelser af Københavns præindustrielle havneanlæg er sparsomme og da viden om den eksakte bebyggelses-kronologi for de berørte lokaliteter ligeledes er mangelfuld, var områderne af særlig interesse for København Museum. Områdernes bebyggelseskronologi er essentiel for forståelsen af Københavns Havns udvikling – teknologisk såvel som historisk. Havnen er Københavns nerve og har om noget tegnet byens historie. Derfor tjente tilsynet ligeledes et overordnet formål: at bevare vigtig information om havnens udvikling til forståelse af byens generelle historie.

5 Kulturhistorisk potentiale

Det ventedes fra begyndelsen, at tilsynet med udgravningerne i Havnegade ville kunne give et indblik i generel udvikling af bolværkskonstruktioner og lignende fra 16- og 1700-tallet. Ligeledes ventedes det, at tilsynet ville kunne generere ny viden om dette udforskede område af Gammelholm/Nyhavn. Denne viden er yderst vigtig i forståelsen af lokal og regional byudvikling samt kulturhistorie fra perioden. Ved

inddragelsen af Islands Plads blev det muligt at få indblik i et arkæologisk udforsket hjørne af byen, samt af få et bredt indblik i havnekonstruktioner i København i perioden 1670-1800.

6 Tidligere undersøgelser

6.1 Havnegade

Omkring Havnegade har der kun været foretaget ganske få arkæologiske undersøgelser tidligere. I de bagvedliggende gader blev der i forbindelse med Københavns Energis projekt "De 200 Huller" (Poulsen 2004: 2ff.). Disse undersøgelser frembragte ikke videre resultater af relevans for KBM 3913.

Af mere omfattende undersøgelser findes kun et tilsyn fra 1996, som blev foretaget forud for Københavns Metro. Der var tale om et område på 115 m² beliggende i Havnegades sydlige ende (mellem Niels Juels Gade og Tordenskjoldsgade), som blev undersøgt af arkæolog Thomas Roland og Københavns Museum (daværende Københavns Bymuseum). Ved undersøgelsen fandtes en del bolværk. Området var stærkt forurenet, så man mødte en del udfordringer i det arkæologiske registrerings- og indsamlingsarbejde. Det lykkedes dog at få inddelt bolværket i fire grupper (I-IV), som også kunne inddeles i tid (ca. 1670-1700) (Roland 2005: 83ff.).

6.2 Islands Plads

Der er gennem tiden blevet foretaget adskillige arkæologiske undersøgelser på Christianshavn. Dog er området omkring Bodenhoffs Plads udforsket. De undersøgelser der ligger tættest på – både i forhold til afstand og fundenes karakter – er undersøgelser foretaget af Københavns Museum på Krøyers Plads i 2011/12. Her blev undersøgt kulturlag fra første halvdel af 1700-tallet, samt bolværk fra 1740erne og 1750erne (Olesen 2012; Villumsen 2012).

7 De Arkæologiske Undersøgelser og deres Metode

Generelt var der tale om et arkæologisk tilsyn. Umiddelbart drejede dette sig hovedsageligt om Havnegade, men da der dukkede uventede anlæg op på Islands Plads, blev tilsynet udvidet.

7.1 Islands Plads

På Islands Plads blev udgravet et rektangulært område på ca. 9,5 x 6 meter i Øst-Vestlig retning. Deri fremkom nyere bolværk i Vest-enden, samt et fundamentslignende anlæg, bestående horisontalt liggende planker (ca. 0,25 x 4,5 m.) samt derpå liggende kampesten (ca. 0,5 x 0,3 x 0,5 m.).

Fundamentskonstruktionen målte ca. 80 cm. I dybden, ca. 1,6 meter i længden og 4,6 meter i bredden. Konstruktionen syntes at fortsætte til begge sider (ca. Nord-Syd), udenfor udgravningsgrænsen. I selve konstruktionen fandtes forskellige andre trærammer og lign. (se billede side 13), samt underliggende pilotering af ca. 1,5 meter dybe pæle. Øst for træ-/stenkonstruktionen fremkom der et sort kulturlag med enkelte fund. Der blev foretaget et snit i øst-vest-gående retning, for at bestemme evt. laginddeling. Der viste sig i midlertidig kun to lag: det omtalte kulturlag efterfulgt i bunden af blå-gråt molerslag, som også kendes fra andre Christianshavnske lokaliteter, og som normalvis tolkes som undergrund (Villumsen 2012: 9).

Ovenfor ses bolværk fra Islands Plads. Nedenfor ses profil af træ- og stenfundament, Islands Plads. Foto: Andreas Bonde Hansen.

Området blev primært udgravet med maskiner af forskellige størrelser – dog alle under 30 tons. Træ- og stenstrukturene blev rensat af i hånden og indmålt med GPS Trimble R8 MODEL 3 67250-72 og derefter rekonstrueret i det arkæologiske databehandlingsprogram Intrasis. I kulturlaget bag ved strukturerne fremkom ganske få genstande. Disse kunne på stedet, dateres til slut 1700-tal samt 1800-tal. Kulturlaget blev ligeledes indmålt med GPS.

Udgravningen var præget af store problemer med indtrængende vand. Derfor var det også kun dele af bolværket der kunne rekonstrueres i Intrasis (se foto side 9)

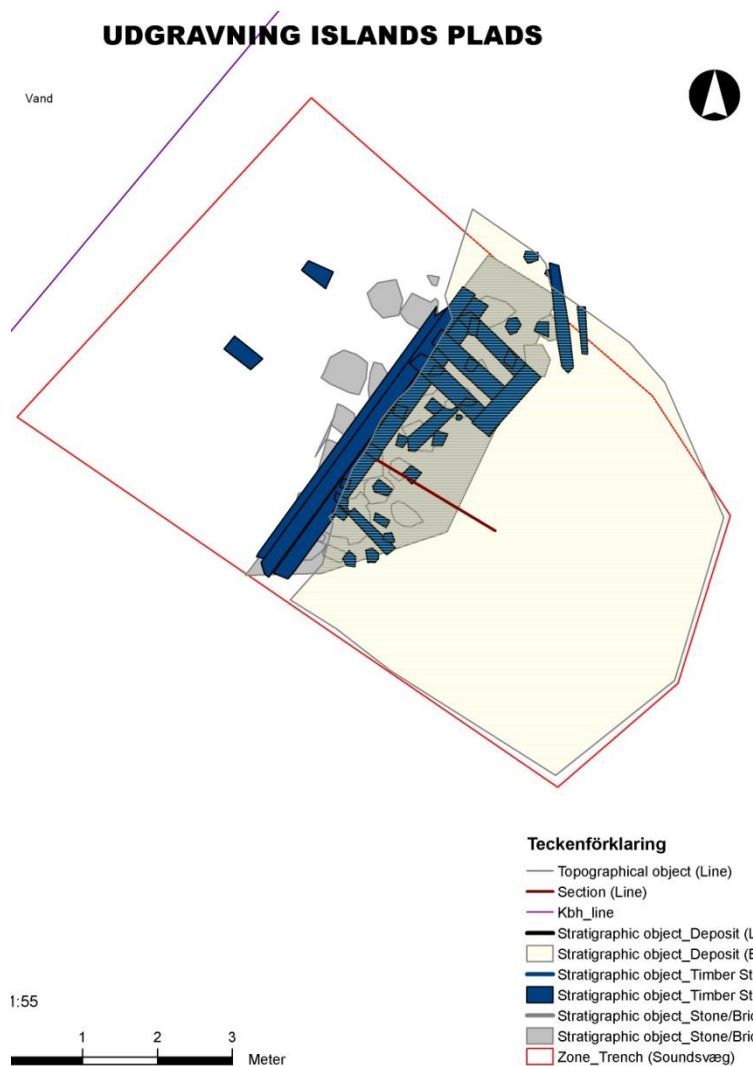
De fundne anlæg tolkedes som værende 1700-tals bolværk og en art fundament. Fundamentet havde en slående lighed med fundament fra huse tidligere fundet omkring kanalerne på Christianshavn (Olsen 2012: pers. Komm.). Dog kendes ingen deciderede huse fra områdets tidlige periode. Alternativt, kunne der være tale om en art udvidet kajanlæg – udvidet forstået som forstærket og udbygget i forhold til det gængse

bolværk. Dette anlagdes til tider i forbindelse med kraner, større anløbspladser og lign. Da vi må formode at denne indre del af Islands Plads hører til det opfyldte område, hvor erhvervsmanden Andreas Bodenhoff i 1700erne anlagde anløbsplads og værft, er det nærliggende at tro, at en betydelig aktivitet omkring pladsen, har krævet en sådan forstærket konstruktion. Og det er derfor nærliggende at antage, at de fundne anlæg på Islands Plads, hører til denne aktivitet.

Nedenfor ses sten- og træfundament fra Islands Plads. Foto: Andreas Bonde Hansen

På Islands Plads, forekom store problemer med at holde indtrængende vand tilbage. Derfor var det også kun dele af bolværket der blev indmålt ligesom den øvrige registrering foregik i al hast. Foto: Andreas Bonde Hansen.

Figur over de indmålte anlæg på Islands Plads. De to

bolværks pæle som ses længst mod vest, var suppleret af andet bolværk, som desværre ikke kunne indmåles grundet indtrængende vand. Andreas Bonde Hansen.

7.2 Havnegade

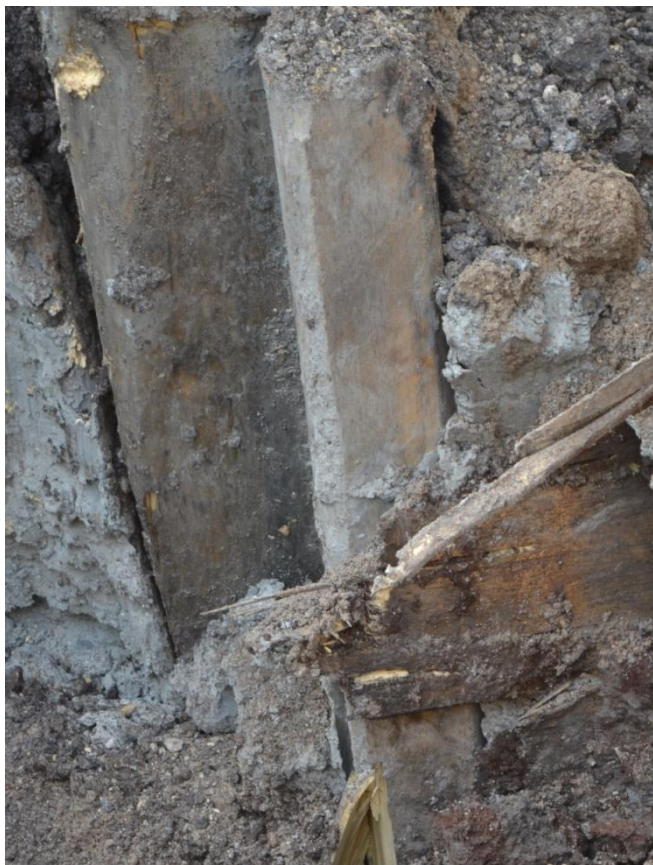
Tilsynet i Havnegade bød på den umiddelbare udfordring, at området er stærkt forurenet. Dette gjorde at langt de fleste af de arkæologiske undersøgelser måtte begrænses til fotografering på kanten af udgravningen, og at fysisk kontakt med anlæg samt indsamling af genstande var udelukket.

Udgravningsgrænserne blev målt ind med GPS Trimble R8 MODEL 3 67250-72 og manuelle indmålinger blev foretaget i det mulige omfang. Det var muligt herudfra, at genskabe de fleste af de fremkomne anlæg i det arkæologiske databehandlingsprogram Intrasis. I udgravningens vestlige del – der var knapt så forurenet (om end stadig mærkbart) som den østlige del – var det mulighed for at tage mere detaljerede fotos, af enkelte af anlæggene. Det var dog stadig udelukket at rense anlæggene af i hånden.

Det først udgravede område af Havnegade (det østligste), frembød boldværk af nyere dato. I ældste fald kan dette dateres til udbygningen af Havnegade-kvarteret i 1870erne, men Bolværket kan også være fra anlæggelse af beton-kajerne i 1960erne.

Bag dette fremkom flere forskelligartede træstrukturer. Først og fremmest drejede dette sig om store bolværkspæle, 2,6 meter dybe og op til en halv meter i diameter. Disse var suppleret med flere mindre pæle

– ofte benyttet som reparation eller udskiftning af de større pæle. Flere steder viste der sig planker, påmonteret de vertikale pæle. I midten af udgravningen fremkom en sammenhængende konstruktion af vertikale pæle (som de beskrevne) med tværbjælker (Øst-Vest) og horisontale planker (Nord-Syd). Dette ligner en egentlig pilotering eller simpel bro. Lige Nord herfor, fandtes en fundamentsblok af teglsten, som dog kan have været omrodet.

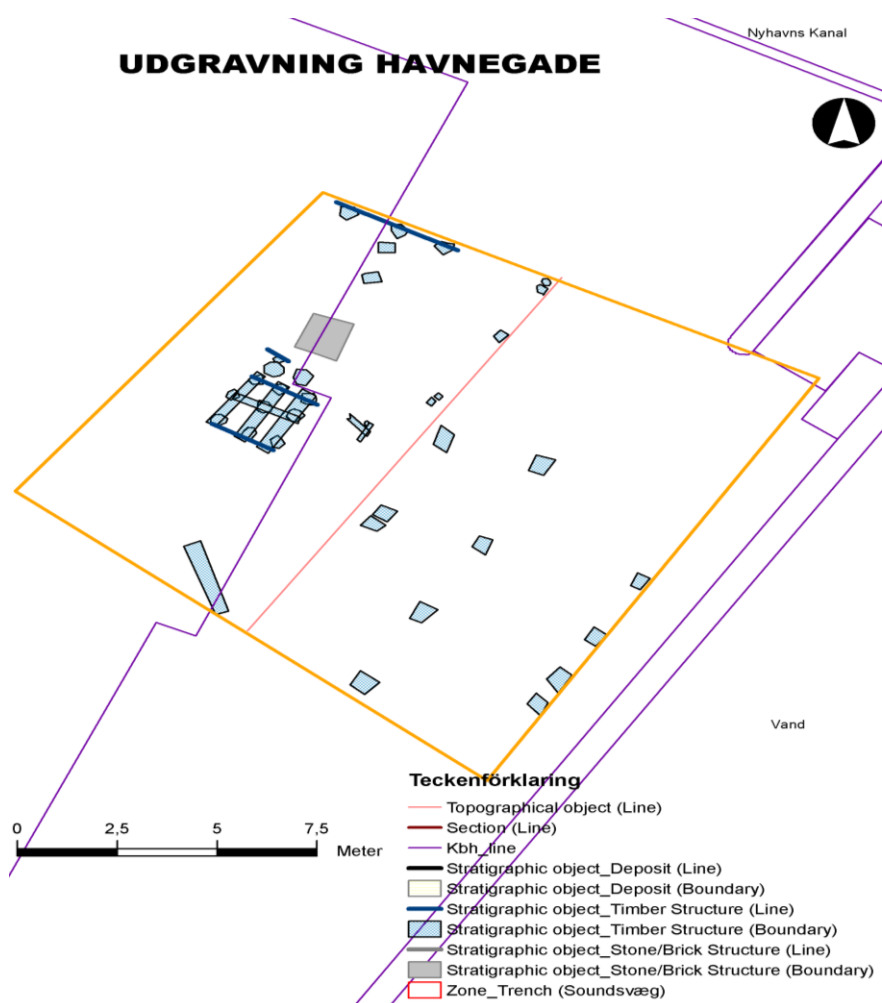

T.v.: Bolværkspæle med påliggende plænke. Foto: Andreas Bonde Hansen. T.h.: Bolværkskonstruktion med 'udskiftningspæl'. Foto: Andreas Bonde Hansen.

Simple brokonstruktioner af denne art, kendes fra 16- og 1700-tallet fra flere steder fra København. Da området omkring Havnegade i perioder har bestået af en inddæmmet vandgrav med en smal farvej på østsiden, er det nærliggende at antage at forskellige former for bro og pilotering har været anlagt i forbindelse hermed – også selvom de ikke figurerer på diverse kort. Træstrukturene må generelt sige, at have en vis lighed med træstrukturer fundet fra slutningen af 1600-tallet og starten af 1700-tallet i Havnegade (Roland 2005: 84-87) samt Kvæsthusbroen (Lund 2004: Bliag).

Billederne viser træstruktur fra Havnegade (nævnt side 10). Der er tale om en mulig farvej til og fra 'smaløen' eller anden del af Gammelholm/Nyhavnshoved. Billedet til venstre viser anlægget i profil og billedet til højre viser anlægget i fladen. Foto: Andreas Bonde Hansen.

Figuren viser de indmålte anlæg i Havnegade.

Andreas Bonde Hansen.

7.3 Øvrige tilsyn

Københavns Museum blev over sommeren 2012, ydermere kontaktet omkring to andre lokaliteter, hvor man i forbindelse med anlægsarbejde til Broer over Inderhavnen, var støt på bolværk. Da bolværkene allerede ved tilsynene var stærkt beskadigede (og da visse typer bolværk ikke ændrer sig meget over tid), var det svært at vurdere præcist hvor gamle de var. Dog befandt disse bolværkskonstruktioner sig så tæt på den moderne betonkant, at de må høre hertil, eller have været påvirket af disse konstruktioner. Disse bolværk blev sparsomt registreret og fotograferet. Dermed har man sikret sig viden deres tilstedeværelse, til evt. anlægsarbejde i området i fremtiden. Det vurderedes derefter, at museet ikke ville foretage sig yderligere, omkring disse anlæg.

8 resultater

Tilsynet har bidraget til ny viden om to udforskede kernelokaliteter i Københavns Havn. På Havnegade blev konstateret bolværk og andre træstrukturer, der giver ny indsigt i denne dårligt belyste del af Gammelholm. En udvidet kortlægning af denne del af byen er nu mulig, hvilket må anses som værende uhyre vigtigt for byens historie.

På Islands Plads blev fundet og undersøgt hidtil ukendte anlæg. Islands Plads har aldrig før været undersøgt og der ventedes da heller ikke at finde noget nævneværdigt. Men da udgravning tog den form som den gjorde, fremkom anlæg i et omfang som ikke var forventet, og et hidtil ubelyst område af København kan nu indtræde i historien. At de fundne anlæg hører til Andreas Bodenhoffs (1723-94) aktiviteter i området er en plausibel tolkning og de den hidtil ukendte udbredelse af hans virksomhed, har fået tilført ny viden.

Generelt har KBM 3913 Broer over Inderhavnen bidraget med forøget indsigt i historien om maritime anlæg i København, i et bredt perspektiv.

9 Fremtidigt arbejde

De arkæologiske undersøgelser i Havnegade og på Islands Plads m.fl., har givet øget kendskab til afgrænsningen af de historiske havneanlæg i de berørte områder. I forbindelse med evt. fremtidige anlægsprojekter ved de berørte lokaliteter, anbefales det at der føres arkæologisk tilsyn. Dette i særdeleshed hvis der skal bygges i området fra 1,5 meter fra den nuværende kajkant (hvor de historiske bolværker synes at begynde) og indad.

10 Litteratur & Bilag

10.1 Litteratur

Linvald, S. 1987: *København Før og Nu – og Aldrig: 2. Gammelholm og Frederiksholm*. Bramsen & Fogtdal (ed.). Palle Fogtdal.

Lund, J. 2004: *KBM 2973 Kvæsthusbroen*. Bolværk fra starten af 1700-tallet og anlægskaj fra 1849-50. Beretning Københavns Bymuseum. November 2004.

Olesen, C. R. 2012: *Krøyers Plads II – KBM 3967*. Beretning Københavns Museum.

Poulsen, L.L. 2004: *Arkæologiske undersøgelser i forbindelse med renovering af vandledninger på strækningen mellem Slotsholmen og Amalienborg. KBM 2831 200 huller*. Beretningen Københavns Bymuseum.

Roland, T. 2005: *Et kongeligt bolværk – Havnegade, København*. I Roland 2005: 'Bolværker – fra middelalder og nyere tid'. Indlæg fra Seminar afholdt på Næstved Museum 2002. Stfetsbogtrykkeriet, Næstved.

Shillerup, P. 2005: *Bolværk i Grønnegårds Havn, Christiansbro*. I Roland 2005: 'Bolværker – fra middelalder og nyere tid'. Indlæg fra Seminar afholdt på Næstved Museum 2002. Stfetsbogtrykkeriet, Næstved.

Smidt, C. M. 1989: *København Før og Nu – og Aldrig: 7. Christianshavn*. Bramsen & Fogtdal (ed.). Palle Fogtdal.

Thostrup, S. 1989: *København Før og Nu – og Aldrig: 8. Holmen og Orlogsværftet*. Bramsen & Fogtdal (ed.). Palle Fogtdal.

Villumsen, T. 2012: *Krøyers Plads – KBM 3967*. Beretning, Københavns Museum.

Zachariae, F. 1916: *Før og Nu: 2den Aargang. 1916*. Historisk, Topografisk tidsskrift. E. Jespersens Forlag, København.

10.2 Fotoliste

Foto-nr.	KBM-nr.	Motiv	Set mod	Dato	Initial
1355	3913	Havnegade: Bolværk/Jordanker	s	18.06.2012	ABH
1356	3913	Havnegade: Bolværk/Jordanker	ø	18.06.2012	ABH
1357	3913	Havnegade: Bolværk	sv	18.06.2012	ABH
1358	3913	Havnegade: Oversigt	s	18.06.2012	ABH
1359-60	3913	Havnegade: Bjælke sydlige ende	v	19.06.2012	ABH
1361-62	3913	Havnegade: Trækonstruktion sydlige ende	n	19.06.2012	ABH
1363	3913	Havnegade: Oversigt	n	19.06.2012	ABH
1364-65	3913	Havnegade: optagede bjælker	nv	20.06.2012	ABH
1366-67	3913	Havnegade: Trækonstruktion	v	20.06.2012	ABH
1368	3913	Havnegade: Pæl fra bolværk	v	20.06.2012	ABH
1369-72	3913	Havnegade: jordankre m.m. - midt udgravning	ø	20.06.2012	ABH
1373-74	3913	Havnegade: pæl jordanker	v	20.06.2012	ABH
1375-76	3913	Havnegade pæle, bolværk	v	20.06.2012	ABH
1377	3913	Havnegade: opgravet sten.	v	20.06.2012	ABH
1378-79	3913	Havnegade: Pæl trækonstruktion sydøstlige hjørne	sø	20.06.2012	ABH
1380	3913	Havnegade: jernspyd	ø	20.06.2012	ABH
1381	3913	havnegade: arbejdsbillede	n	20.06.2012	ABH
1382	3913	havnegade: trækonstruktion, profil	v	20.06.2012	ABH
1383	3913	havnegade: trækonstruktion	n	20.06.2012	ABH
1384	3913	Havnegade: Bjælke sydlige ende (optaget)	v	20.06.2012	ABH
1385	3913	havnegade: stedet hvor ovenstående bjælke er optaget fra	v	20.06.2012	ABH
1386	3913	havnegade: jordankre m.m.	n	20.06.2012	ABH

1387-88	3913	havnegade: trækonstruktion, nordlige del	v	20.06.2012	ABH
1389-90	3913	havnegade: stolpe m.m.	v	20.06.2012	ABH
1391	3913	Havnegade: Oversigt	s	21.06.2012	ABH
1392	3913	Havnegade: Oversigt	n	21.06.2012	ABH
1393-94	3913	havnegade: trækonstruktion, sydvestlige hjørne	sv	21.06.2012	ABH
1395-96	3913	havnegade: trækonstruktion, midt udgravning	v	21.06.2012	ABH
1397-98	3913	havnegade: bjælke, nordvestligste hjørne	nv	21.06.2012	ABH
1399	3913	havnegade: trækonst./betonmole	v	21.06.2012	ABH
1400-01	3913	havnegade: nordlige del	v	22.06.2012	ABH
1402-03	3913	Havnegade: Oversigt	n	22.06.2012	ABH
1404-06	3913	havnegade: muligt bolværk	v	22.06.2012	ABH
1407-08	3913	havnegade: bolværk, østlig profil	sø	28.06.2012	ZT
1409	3913	Havnegade: bolværk i vestlig profil	sv	28.06.2012	ZT
1410-11	3913	havnegade: bolværk i nordlige profil	nv	28.06.2012	ZT
1412-14	3913	Havnegade: bolværk i vestlig profil	ø	28.06.2012	ZT
1415-16	3913	havnegade: bjælke, udstikkende af vestlig profil	n	28.06.2012	ZT
1573-74	3913	havnegade : bolværk	v	30.07.2012	ABH
1585	3913	Islands Plads (ISLPL): Stenfundament, profil	ø	07.08.2012	cro
1586	3913	ISLPL: stenfundament (s1304)	ø	07.08.2012	cro
1587	3913	ISLPL: stenfundament (s1304)	ø	07.08.2012	cro
1588	3913	ISLPL: stenfundament, midt (s1304)	ø	07.08.2012	cro
1589-91	3913	ISLPL: stenfundament, (s1304)	ø	07.08.2012	cro
1592	3913	ISLPL: træplanke, nordlige ende (s1304)	nø	07.08.2012	cro
1593	3913	ISLPL: træplanke, midt (s1304)	ø	07.08.2012	cro
1594	3913	ISLPL: træplanke, sydlige del (s1304)	ø	07.08.2012	cro
1595	3913	ISLPL: oversigt	v	07.08.2012	ABH
1596	3913	ISLPL: oversigt	n	07.08.2012	ABH
1597	3913	ISLPL: oversigt	ø	07.08.2012	ABH
1575	3913	ISLPL: bolværk	n	06.08.2012	ABH
1576	3913	ISLPL: træ-/sten-fundament	ø	06.08.2012	ABH
1577	3913	ISLPL: bolværk	n	06.08.2012	ABH
1578	3913	Masteskursvej: bolværk		06.08.2012	ABH
1579	3913	Masteskursvej: oversigt		06.08.2012	ABH
1580-84	3913	Masteskursevej: oversigt	s	06.08.2012	ABH
1598	3913	ISLPL: arbejdsbillede	n	07.08.2012	ABH
1599	3913	ISLPL: Kulturlag	n	07.08.2012	ABH
1600-01	3913	ISLPL: Kulturlag	v	07.08.2012	ABH
1602	3913	ISLPL: sten-/trækonstruktion - arbejdsbillede	n	07.08.2012	ABH
1603	3913	ISLPL: sten-/trækonstruktion - arbejdsbillede	v	07.08.2012	ABH
1604-06	3913	ISLPL: sten-/trækonstruktion - profil	ø	07.08.2012	ABH
1607-10	3913	ISLPL: muligt stolpehul	ø	07.08.2012	ABH
1611-12	3913	Fotobog		07.08.2012	ABH
1613	3913	ISLPL: arbejdsbillede	v	07.08.2012	ABH
1614	3913	ISLPL: Jernspyd - trækonstruktion	v	07.08.2012	ABH
1615	3913	ISLPL: arbejdsbillede - vand kommer ind i udgravningen	v	07.08.2012	ABH
1616	3913	ISLPL: arbejdsbillede	n	07.08.2012	ABH
1617	3913	ISLPL: UDGÅR!		07.08.2012	ABH
1618-19	3913	ISLPL: trækonstruktion 1295	n	07.08.2012	ABH

1620-23	3913	ISLPL: træ-/sten-fundament 100001	n	07.08.2012	ABH
1624-25	3913	ISLPL: træ-/sten-fundament	nv	07.08.2012	ABH
1626-27	3913	ISLPL: træ-/sten-fundament	v	07.08.2012	ABH
1628	3913	ISLPL: arbejdsbillede	n	07.08.2012	ABH
1629-34	3913	ISLPL: Bolværk - 'genstandsfoto' (1700-tal)	n	08.08.2012	cro
1660-63	3913	ISLPL: trækonstruktion	v	24.08.2012	ABH
1664	3913	ISLPL: trækonstruktion, (nord) omkring 1425	v	27.08.2012	ABH
1665	3913	ISLPL: trækonstruktion, (syd) omkring 1364	v	27.08.2012	ABH
1666	3913	ISLPL: trækonstruktion	n	27.08.2012	ABH
1667	3913	ISLPL: oversigt	v	27.08.2012	ABH
1668	3913	ISLPL: stolpe 1410	v	27.08.2012	ABH
1669-70	3913	ISLPL: stolpe - nærbillede	v	27.08.2012	ABH
1671-72	3913	ISLPL: arbejdsbillede	v	27.08.2012	ABH
1673-74	3913	ISLPL: pilotering - 1589	v	27.08.2012	ABH
1675-76	3913	ISLPL: profil 10004	n	27.08.2012	ABH
1677-78	3913	ISLPL: profil 10004	nv	27.08.2012	ABH
1679-80	3913	ISLPL: optagede pæle 1406+1398		28.08.2012	ABH
1685-86	3913	Proviandmagasingraven: DIV. Tømmer	v	07.09.2012	ABH
1687-89	3913	Havnegade: Tømmer	ø	07.09.2012	ABH
1690-91	3913	Havnegade Tømmer	n	07.09.2012	ABH
1692	3913	Havnegade: pæl/tømmerkonstruktion	n	07.09.2012	ABH
1693	3913	havnegade: arbejdsbillede	nv	07.09.2012	ABH
1694	3913	Havnegade: Pæl	nv	07.09.2012	ABH
1695-97	3913	Havnegade: Trækonstruktion m. tværgående bjælke	n	10.09.2012	ABH
1698	3913	Havnegade: Trækonstruktion m. tværgående bjælke	n	10.09.2012	ABH
1699	3913	Havnegade: Bolværk	nv	10.09.2012	ABH
1700-01	3913	Havnegade: Bolværk 100022, 100023	nv	10.09.2012	ABH
1702-04	3913	Havnegade: Teglstensstruktur	nv	10.09.2012	ABH
1705-08	3913	Havnegade: optaget teglsten		10.09.2012	ABH
1709	3913	Havnegade: optaget planke		10.09.2012	ABH
1710	3913	Havnegade: optaget pæl		10.09.2012	ABH
1711-13	3913	Havnegade: Bolværk	ø	10.09.2012	ABH
1714	3913	havnegade: arbejdsbillede	sø	10.09.2012	ABH
1715	3913	Havnegade: bolværk, midt udgravning	s	10.09.2012	ABH
1716-17	3913	Havnegade: Bolværk, tværgående planke	s	10.09.2012	ABH
1718	3913	Havnegade: bolværk, midt udgravning	sø	10.09.2012	ABH
1719-20	3913	Havnegade: bolværk, midt udgravning	s	10.09.2012	ABH
1721-22	3913	Havnegade: optaget pæl - muligvis brugt til udskiftning		10.09.2012	ABH
1723-26	3913	Havnegade: trækonstruktion 100033	s	10.09.2026	ABH
1727-29	3913	Havnegade: trækonstruktion	ø	10.09.2012	ABH
1730	3913	Havnegade: trækonstruktion 100034	nø	10.09.2012	ABH
1731	3913	Havnegade: trækonstruktion 100034	sv	10.09.2012	ABH
1732	3913	Havnegade: trækonstruktion 100034	nø	10.09.2012	ABH
1733	3913	Havnegade: trækonstruktion 100033	v	10.09.2012	ABH
1734-35	3913	Havnegade: trækonstruktion 100033	n	10.09.2012	ABH
1736-37	3913	Havnegade: trækonstruktion 100033	sø	10.09.2012	ABH
1738	3913	Havnegade: pilotering u. trækonstruktion 100033	v	10.09.2012	ABH
1739	3913	Havnegade: dele af trækonstruktion	sø	10.09.2012	ABH

1740-41	3913	Havnegade: tværgående bjælke u. trækonstruktion 100033	n	10.09.2012	ABH
1742-43	3913	Havnegade: pilotering	n	10.09.2012	ABH
1744-46	3913	Havnegade: optaget trævandrør		10.09.2012	ABH
	3913			10.09.2012	ABH